

Laidiens: 16.05.2007., Nr. 78

Ministru kabineta noteikumi Nr.281

Rīgā 2007.gada 24.aprīlī (prot. Nr.25 31.§)

Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas

Izdoti saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 27.panta trešās daļas 5.punktu, 28.panta sesto daļu, 31.panta trīspadsmto daļu un 34.panta otro daļu un Sugu un biotopu aizsardzības likuma 4.panta 3.punktu

I. Vispārīgais jautājums

1. Noteikumi nosaka:

- 1.1. tieša kaitējuma draudu gadījumus, kuros Valsts vides dienests organizē preventīvos pasākumus;
- 1.2. kārtību, kādā tieša kaitējuma draudu gadījumā Valsts vides dienests organizē preventīvos pasākumus;
- 1.3. sanācijas mērķus un metodes, kuras izmanto, ja ir nodarīts kaitējums videi;
- 1.4. kārtību, kādā nosaka un veic sanācijas pasākumus, ja ir nodarīts kaitējums videi;
- 1.5. kārtību, kādā novērtē kaitējumu videi un aprēķina preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas;
- 1.6. kārtību, kādā Valsts vides dienests un operatori sniedz informāciju Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūrai par gadījumiem, kad radušies tieša kaitējuma draudi vai radies kaitējums videi;
- 1.7. zaudējumu atlīdzināšanu par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu.

II. Preventīvie pasākumi

2. Valsts vides dienests (turpmāk - dienests) organizē preventīvos pasākumus, ja pastāv tieša kaitējuma draudi, kuru dēļ varētu tikt pārsniegti vides normatīvajos aktos noteiktie vides kvalitātes normatīvi, vai tie varētu radīt nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību un ja:

- 2.1. operators, kura profesionālā darbība ir izraisījusi tieša kaitējuma draudus, neveic dienesta pieprasītos

nepieciešamos preventīvos pasākumus;

2.2. operators, kura profesionālā darbība ir izraisījusi tieša kaitējuma draudus, nepilda dienesta norādījumus par veicamajiem preventīvajiem pasākumiem, un tādēļ netiek novērsti vai mazināti tieša kaitējuma draudi;

2.3. nav konstatēts operators, kura profesionālā darbība izraisījusi tieša kaitējuma draudus;

2.4. preventīvie pasākumi, ko tieša kaitējuma draudu gadījumā veicis operators, kura profesionālā darbība ir izraisījusi tieša kaitējuma draudus, nav pietiekami efektīvi, un tieša kaitējuma draudi nav novērsti;

2.5. operatoram nav jāsedz izdevumi par preventīvajiem pasākumiem Vides aizsardzības likumā noteiktajos gadījumos.

3. Dienests šo noteikumu 2.punktā minētajos tieša kaitējuma draudu gadījumos:

3.1. nosaka tieša kaitējuma draudu cēloņus un rašanās vietu, novērtē tieša kaitējuma draudiem pakļauto teritoriju un dabas resursu veidus un, ja nav iespējama visu aizsargājamo dabas resursu aizsardzība, īstenojoties tieša kaitējuma draudiem, nosaka prioritāri aizsargājamās dabas resursus;

3.2. nodrošina savu darbinieku ierašanos vietā, kur pastāv tieša kaitējuma draudi, situācijas novērtēšanai un vietas apsekošanai;

3.3. informē institūcijas, kuras atbilstoši normatīvajiem aktiem par vides aizsardzību, piesārņojumu, pārvadājumiem un civilās aizsardzības plāniem iesaistītas preventīvo pasākumu veikšanā, un sadarbībā ar šīm institūcijām piedalās preventīvo pasākumu organizēšanā, lai novērstu tieša kaitējuma draudus un sagatavotos iespējamās avārijas ierobežošanai vai likvidēšanai;

3.4. ja nepieciešams, piesaista citas valsts vai pašvaldību institūcijas vai privātpersonas tieša kaitējuma draudu novērtēšanā un novēršanā;

3.5. koordinē un sadarbojas informācijas apmaiņā ar valsts vai pašvaldību institūcijām un privātpersonām;

3.6. informē vietējo pašvaldību, kuras teritorija tiek vai var tikt ietekmēta;

3.7. sadarbībā ar vietējo pašvaldību, ja nepieciešams, informē iedzīvotājus, kas atrodas teritorijā, kuru varētu ietekmēt iespējamais kaitējums videi;

3.8. no operatora pieprasa tā veiktā monitoringa datus;

3.9. veic citus pasākumus, kas nepieciešami tieša kaitējuma draudu novēršanai.

4. Ja tieša kaitējuma draudu dēļ rodas vai var rasties draudi vai nelabvēlīga ietekme uz cilvēku veselību, dienests pieaicina Veselības ministrijas padotībā esošo iestāžu speciālistus tieša kaitējuma draudu novērtēšanā un novēršanā.

5. Ja tieša kaitējuma draudus ir izraisījuši objekti, uz kuriem attiecas normatīvie akti par rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtību un riska samazināšanas pasākumiem, vai ja tieša kaitējuma draudi atbilst civilās aizsardzības plānos noteiktajiem apdraudējumiem, preventīvo pasākumu organizēšana un veikšana notiek saskaņā ar minētajiem normatīvajiem aktiem un dokumentiem.

III. Videi nodarītā kaitējuma novērtēšana un neatliekamo pasākumu veikšana

6. Ja ir nodarīts kaitējums videi, dienests nekavējoties nodrošina videi nodarītā kaitējuma vietas pārbaudi, lai sniegtu sākotnējo vērtējumu par kaitējumu videi un noteiktu neatliekamos pasākumus. Pārbaudē dienests apseko videi nodarītā kaitējuma vietu un novērtē tā apmēru un veidu, kaitējumam pakļautos dabas resursus un cilvēku veselību, kaitējuma iespējamo izplatību un tā novēršanas iespējas.

7. Ja kaitējums videi rada vai var radīt draudus vai nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību, dienests pieaicina Veselības ministrijas padotībā esošo iestāžu speciālistus, lai novērtētu kaitējumu videi un noteiktu, organizētu vai novērtētu neatliekamos pasākumus un sanācijas pasākumus.

8. Pēc pārbaudes dienests nekavējoties sastāda pārbaudes aktu. Pārbaudes aktā norāda arī termiņu, līdz kuram operatoram, kura profesionālā darbība izraisījusi kaitējumu videi, jāiesniedz dienestā neatliekamo pasākumu plāns saskaņošanai. Ja neatliekamie pasākumi veicami nekavējoties un operators tos nav veicis, dienests pārbaudes aktā norāda pasākumus, kuri operatoram jāveic.

9. Ja dienests pārbaudē konstatē, ka operators jau ir veicis nepieciešamos neatliekamos pasākumus, pārbaudes aktā norāda veiktos pasākumus.

10. Operators pārbaudes aktā norādītajā termiņā iesniedz dienestā neatliekamo pasākumu plānu, izņemot šo noteikumu 8. un 9.punktā minētos gadījumus. Dienests 30 dienu laikā izvērtē neatliekamo pasākumu plānu un pieņem lēmumu par neatliekamo pasākumu veikšanu. Lēmumā norāda termiņu, kādā operatoram jāveic neatliekamie pasākumi. Ja nepieciešams, lēmumā sniedz norādījumus operatoram par veicamajiem pasākumiem.

11. Pēc neatliekamo pasākumu veikšanas operators nekavējoties par to rakstiski informē dienestu. Dienests organizē šo pasākumu izvērtēšanu un novērtē videi nodarīto kaitējumu.

12. Attiecībā uz kaitējumu videi novērtē:

12.1. kaitējumu īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem, kaitējumu īpaši aizsargājamām sugām vai biotopiem;

12.2. kaitējumu ūdeņiem (virszemes vai pazemes ūdeņi):

12.2.1. kaitējumu zivju resursiem saskaņā ar zivsaimniecisko ekspertīzi;

12.2.2. kaitējumu ekoloģiskajai vai ķīmiskajai kvalitātei, kvantitatīvajam stāvoklim vai ekoloģiskajam potenciālam. Kaitējumu novērtē, salīdzinot esošo stāvokli ar ūdensobjekta pamatstāvokli, veicot nepieciešamās analīzes un izvērtējot monitoringa rezultātus, kā arī ievērojot normatīvajos aktos noteiktos vides kvalitātes normatīvus;

12.3. kaitējumu augsnei vai zemes dzīlēm. Kaitējumu novērtē, salīdzinot piesārņoto augsni vai zemes dzīles ar pamatstāvokli, veicot nepieciešamās analīzes un izvērtējot monitoringa rezultātus, kā arī ievērojot normatīvajos aktos noteiktos vides kvalitātes normatīvus.

13. Ja teritorijā, kurā nodarīts kaitējums videi, konstatē vairākus pēc izcelsmes, sastāva vai vecuma atšķirīgus piesārņojošo vielu veidus, novērtē atsevišķi katras piesārņojošās vielas veida kaitējumu videi.

14. Ja videi nodarītā kaitējuma novērtēšanai un lēmuma par sanācijas pasākumiem pieņemšanai ir nepieciešams dažādu institūciju, ekspertu vai speciālistu viedoklis, dienests ar rīkojumu izveido komisiju. Komisijas sastāvā iekļauj dienesta un citu Vides ministrijas padotībā esošo iestāžu pārstāvjus un, ja nepieciešams, ņemot vērā nodarīto kaitējumu videi, tās vietējās pašvaldības pārstāvjus, kuras teritorijā ir nodarīts kaitējums videi, vai citu iestāžu pārstāvjus. Ja kaitējums videi nodarīts meža zemēs, komisijas sastāvā iekļauj Valsts meža dienesta pārstāvi.

15. Ja ar sākotnējo vērtējumu netiek iegūta pietiekama informācija, lai novērtētu kaitējumu videi, dienests veic atkārtotu pārbaudi. Dienests atkārtotajā pārbaudē var piesaistīt komisijas pārstāvjus, kā arī citas valsts vai pašvaldību institūcijas vai privātpersonas, kurām ir līgums ar dienestu, un to atzinumus un analīžu rezultātus pievieno pārbaudes aktam.

16. Pēc atkārtotās pārbaudes dienests sastāda pārbaudes aktu. Pārbaudes aktā norāda arī termiņu, līdz kuram operatoram, kura profesionālā darbība izraisījusi kaitējumu videi, jāiesniedz dienestā sanācijas pasākumu plāns.

17. Lai pilnībā novērtētu videi nodarīto kaitējumu un pieņemtu lēmumu par sanācijas pasākumiem, dienests ir tiesīgs piesaistīt operatoru un organizēt papildu pasākumus, lai novērtētu kaitējumu videi. Dienests noskaidro, izvērtē un, ja iespējams, ņem vērā tā īpašnieka apsvērumus, kura nekustamajā īpašumā paredzēts veikt sanācijas pasākumus.

IV. Sanācijas mērķi un metodes un sanācijas pasākumu izvēle

18. Sanācijas mērķi ir šādi:

18.1. attiecībā uz kaitējumu ūdeņiem, īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem - atjaunot pamatstāvokli, izmantojot primāro, papildu un kompensējošo sanāciju, kā arī novērst būtiskus draudus nelabvēlīgai ietekmei uz cilvēku veselību. Atjaunošana, tai skaitā dabiskā atjaunošanās, attiecībā uz kaitējumu ūdeņiem, īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nozīmē izpostīto dabas resursu vai pasliktinājušos ar dabas resursiem saistīto funkciju atjaunošanu līdz pamatstāvoklim, bet attiecībā uz augsni vai zemes dzīlēm - jebkāda cilvēku veselībai nelabvēlīgās ietekmes būtiska riska novēršana;

18.2. attiecībā uz kaitējumu augsnei vai zemes dzīlēm - atjaunot pamatstāvokli vai vismaz nodrošināt, ka piesārņojums tiek savākts, kontrolēts, ierobežots vai samazināts, lai tas, ņemot vērā zemes lietošanas mērķi, neradītu būtiskus draudus vai nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību vai vidi.

19. Primārā sanācija ir pasākumu kopums, kura mērķis ir atjaunot izpostītos dabas resursus vai pasliktinājušās ar dabas resursiem saistītās funkcijas līdz pamatstāvoklim vai iespējami tuvu tam.

20. Papildu sanācija ir pasākumu kopums, ko veic attiecībā uz dabas resursiem vai ar dabas resursiem saistītajām funkcijām, lai kompensētu primārajā sanācijā pilnīgi neatjaunos izpostītos dabas resursus vai ar dabas resursiem saistītās funkcijas. Papildu sanācijas mērķis ir sasniegt līmeni, kas līdzīgs dabas resursu vai ar dabas resursiem saistīto funkciju līmenim, kāds tas būtu, ja izpostītā teritorija būtu atjaunota līdz tās pamatstāvoklim.

21. Ja ar papildu sanāciju nav iespējams veikt atjaunošanu izpostītajā teritorijā, dienests pieņem lēmumu veikt atjaunošanu alternatīvajā teritorijā. Tas ir iespējams, ja alternatīvās teritorijas zeme pieder operatoram vai operators ir panācis vienošanos ar zemes īpašnieku. Ja iespējams un tas ir lietderīgi, alternatīvā teritorija

ģeogrāfiski jāsaista ar izpostīto teritoriju, ņemot vērā ietekmētos dabas resursus, skartās īpaši aizsargājamās sugas vai īpaši aizsargājamās biotopus.

22. Kompensējošā sanācija ir darbība, kuru veic, lai kompensētu dabas resursu vai ar dabas resursiem saistīto funkciju iekšējos zudumus, kas veidojušies no kaitējuma rašanās līdz brīdim, kad primārā sanācija ir pilnībā iedarbojusies. Šo kompensāciju veido papildu uzlabojumi īpaši aizsargājamiem biotopiem un sugām vai ūdeņiem izpostītajā teritorijā vai alternatīvajā teritorijā, un to nevar aizstāt ar finansiālu kompensāciju. Iekšējie zudumi rodas, ja izpostītie dabas resursi vai ar dabas resursiem saistītās funkcijas nespēj pildīt savu ekoloģisko lomu vai nodrošināt funkcijas citiem dabas resursiem vai sabiedrībai, kamēr primārā vai papildu sanācija nav iedarbojusies.

23. Ja primārā sanācija nenodrošina vides atjaunošanos līdz pamatstāvoklim, veic papildu sanāciju.

24. Sanācijas metožu izvēlē ūdeņiem, īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem ievēro šādus nosacījumus:

24.1. nosakot primārās sanācijas pasākumus, dienests izvērtē iespēju atjaunot dabas resursus vai ar dabas resursiem saistītās funkcijas līdz pamatstāvoklim paātrināti vai izmantojot dabisko atjaunošanos;

24.2. nosakot papildu un kompensējošās sanācijas pasākumus un to apjomu, sākotnēji izvērtē visus dabas resursus, kuriem nepieciešama sanācija. Vispirms izskata pasākumus, kas paredz atjaunot tādus pašus dabas resursus vai ar dabas resursiem saistīto funkciju veidu, kvalitāti un kvantitāti. Ja tas nav iespējams, nodrošina alternatīvus dabas resursus vai ar dabas resursiem saistītās funkcijas;

24.3. ja nav iespējams izmantot šo noteikumu 24.2.apakšpunktā minēto atsevišķu dabas resursu vai ar dabas resursiem saistīto funkciju pieeju un nodarīto kaitējumu nav iespējams novērst vai to ir iespējams novērst tikai daļēji, dienests:

24.3.1. zaudējumus īpaši aizsargājamām sugām vai biotopiem aprēķina atbilstoši šo noteikumu VI nodaļai;

24.3.2. kaitējumu ūdeņiem aprēķina kā zaudējumus attiecībā uz zivju resursiem saskaņā ar šo noteikumu 28.punktu un kaitējumu attiecībā uz ūdeņos palikušā piesārņojuma vienību, kas novērtēts, aprēķinot vai veicot analīzes, atbilstoši šo noteikumu 1.pielikuma 1.tabulai.

25. Papildu un kompensējošās sanācijas pasākumus plāno, lai tie nodrošinātu papildu dabas resursus vai ar dabas resursiem saistītās funkcijas, ņemot vērā sanācijas pasākumu priekšrocības un to veikšanai nepieciešamo laikposmu.

26. Sanācijas metodes ūdeņiem, īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem novērtē ar labākajām pieejamām metodēm, pamatojoties uz šādiem kritērijiem:

26.1. ietekme uz cilvēku veselību un sabiedrības drošību;

26.2. īstenošanas izmaksas;

26.3. panākumu varbūtība;